

POSTANOWIENIE

Dnia 27 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa F. S.A. w W. i R.K.

przeciwko K.

z udziałem interwenienta ubocznego po stronie powodowej Q. spółka z o.o. – N.
spółka komandytowa w W.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 października 2021 r.,

zażalenia powódki F. S.A. w W.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 3 lutego 2021 r., sygn. akt VI ACa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę w tym
zakresie do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 3 lutego 2021 r. odrzucił skargę kasacyjną powódki F. S.A. w W. od wyroku częściowego tego Sądu z dnia 8 kwietnia 2019 r. Z uzasadnienia rozstrzygnięcia wynika, że postanowieniem z dnia 4 marca 2020 r. Sąd Apelacyjny oddalił wniosek powódki o zwolnienie od kosztów sądowych wobec niespełnienia obowiązku wynikającemu z art. 103 u.k.s.c.

Spółka bowiem, uzasadniając wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych wskazała, że jej akcjonariusz odmówił dokapitalizowania w jakiegokolwiek kwocie i formie umożliwiającej uiszczenie opłaty od skargi kasacyjnej. Argument ten, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie świadczy o braku dostatecznych środków akcjonariusza na zwiększenie swoich wkładów lub udzielenie spółce pożyczki.

Odpis postanowienia został doręczony pełnomocnikowi powódki w dniu 13 marca 2020 r., a uwzględniając tygodniowy termin do opłacenia pisma oraz jego zawieszenie na mocy regulacji związanych z ogłoszeniem stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie stanu epidemii wirusa SARS-CoV-2, Sąd przyjął, że zawieszony termin do uzupełnienia braków fiskalnych skargi kasacyjnej w postaci jej opłacenia biegł dalej od dnia 23 maja 2020 r. i upłynął z dniem 29 maja 2020 r., zaś - jak wynika z notatki służbowej z dnia 11 stycznia 2021 r. - opłata od skargi kasacyjnej nie została przez powódkę uiszczona. Z tej przyczyny skarga kasacyjna powódki podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Powódka F. S.A. zaskarżyła zażaleniem powyższe postanowienie w całości, wnosząc o dokonanie samokontroli tego postanowienia, a - w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku i przekazania zażalenia Sądowi Najwyższemu - o jego uchylenie i przekazanie sprawy w zaskarżonym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 103 ust. 2 i art. 13 ust. 2 w związku z art. 18 ust. 2 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach w sprawach cywilnych (dalej „u.k.s.c.”) oraz art. 233 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., a także naruszenie art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP. Zarzuty te wiązała z tym, że Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną z powodu jej nieopłacenia w sytuacji, w której ten Sąd sporządził uzasadnienie zaskarżonego skargą wyroku częściowego z rażącym naruszeniem art. 387 § 2 zdanie trzecie 3 k.p.c., tj. z przekroczeniem terminu na jego sporządzenie o pięć i pół miesiąca, co w konsekwencji doprowadziło do niezawinionej przez powódkę sytuacji. Skarżący mógł bowiem wnieść skargę kasacyjną wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych dopiero po nowelizacji przepisów u.k.s.c., czyli po wejściu w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, która to ustawa wprowadziła nową, dodatkową i

niekorzystną dla powódki, której jedynym akcjonariuszem jest spółka zagraniczna, przesłankę zwolnienia od kosztów sądowych w odniesieniu do spółek handlowych wynikającą z art. 103 ust. 2 u.k.s.c., a także w istotny sposób podwyższyła samą wysokość opłaty sądowej od skargi kasacyjnej. W konsekwencji przewlekłości postępowania skarżąca została pozbawiona możliwości obrony jej praw i prawa do sądu.

Na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c. powódka wniosła również o rozpoznanie i kontrolę postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 4 marca 2020 r. o oddaleniu wniosku powódki o zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w zakresie opłaty od skargi kasacyjnej, gdyż nie podlegało ono zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Skarżąca wniosła ponadto o zwrócenie się przez Sąd Najwyższy do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym w zakresie zgodności art. 103 ust. 2 u.k.s.c. z art. 45 Konstytucji RP oraz - jak wynika z zaprezentowanej formuły tego pytania - z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 i 77 ust. 2 Konstytucji RP.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany K. wniósł o jego oddalenie zażalenia i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego. Interwenient uboczny po stronie powodów, Q. sp. z o.o. w W., wniósł o uwzględnienie zażalenia oraz przeprowadzenie dowodu z informacji z korespondencji elektronicznej z Ambasadą Republiki Cypryjskiej w W. na fakt zakresu informacji, które zawarte są w dokumencie Certificate of Good Standing, wydawanym przez cypryjski rejestr handlowy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powódka nie kwestionowała przyjętej przez Sąd Apelacyjny wykładni, ani sposobu zastosowania normy z art. 112 ust. 3 u.k.s.c., przewidującego nałożony na stronę reprezentowaną przez zawodowego pełnomocnika obowiązek samodzielnego obliczenia wysokości należnej opłaty sądowej i jej uiszczenia bez stosownego wezwania w razie całkowitego albo częściowego oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Nie budzą wątpliwości również skutki niezrealizowania powyższego obowiązku w postaci odrzucenia skargi kasacyjnej

(zob. np. postanowienia SN z dnia 30 czerwca 2020 r., sygn. akt V CZ 13/20, z dnia 6 lutego 2020 r., sygn. akt IV CZ 76/19, z dnia 8 listopada 2019 r., sygn. akt V CZ 75/19, www.sn.pl). Zażalenie koncentruje się natomiast na przyczynach, które doprowadziły do zastosowania powyższej regulacji przy ocenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i zastosowaniu znowelizowanych unormowań u.k.s.c.

Zgodnie ze znowelizowanym art. 13 ust. 2 u.k.s.c., w sprawach o prawa majątkowe przy wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia ponad 20 000 złotych pobiera się od pisma opłatę stosunkową wynoszącą 5% tej wartości, nie więcej jednak niż 200 000 złotych, co znajduje zastosowanie również do opłaty od skargi kasacyjnej na mocy art. 18 ust. 2 u.k.s.c. Zmianami został również dotknięty art. 103 u.k.s.c., z którego w ust. 2 w jego aktualnym brzmieniu wynika, że spółka handlowa powinna wykazać także, że jej wspólnicy albo akcjonariusze nie mają dostatecznych środków na zwiększenie majątku spółki lub udzielenie spółce pożyczki. Powyższe zmiany zostały wprowadzone na mocy art. 4 pkt 5 i 42 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1469 z późn. zm.), a intertemporalny zakres ich stosowania określony został przez ustawodawcę w art. 15 tej ustawy, zgodnie z którym w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy przepisy ustawy zmienianej w art. 4, w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą, stosuje się wyłącznie do pism i wniosków podlegających opłacie, wnoszonych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy oraz wydatków powstałych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy. Zastosowanie w niniejszej sprawie znajdowały zatem istotnie nowe regulacje, skoro skarga kasacyjna inicjująca postępowanie kasacyjne została wniesiona w grudniu 2019 r., tj. około 4 miesiące po wejściu w życie nowelizacji.

Nie sposób jednak nie zauważyć, że w niniejszej sprawie miała miejsce specyficzna sytuacja, wpływająca zarówno na wysokość opłaty, jak i na istnienie obowiązków dowodowych, wcześniej nieznanych. W sprawie sporządzenie wyroku zaskarżonego skargą trwało kilka miesięcy, pomimo wnoszonych przez skarżącą monitów. W tej sytuacji należało rozważyć, jaki wpływ na sytuację finansową skarżącej miała zmiana ustawy o kosztach sądowych, która weszła w życie przed

doręczeniem jej uzasadnienia zaskarżonego wyroku i czy bezsporna przewlekłość postępowania mogła wpłynąć na ocenę wniosku o zwolnienie skarżącej w całości czy w części od kosztów sądowych.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398¹⁵ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

jw